

Arven fra antikken

Uddrag fra Jonas Wolther: *Temaer i kunsten*, 2018

Det klassiske kropsideal

Afbildningen af menneskekroppen har igennem kunstens historie altid været et centralt motiv. Evolutionsmæssigt er der kun sket få ændringer med kroppen igennem de sidste 2500 år, men mange af kunstværkerne fortæller om, hvilket menneskesyn, der herskede i tiden, hvordan man opfattede forholdet mellem sjælen og kroppen, og ikke mindst hvilken kunstopfattelse, der var fremherskende i perioden.

Skulpturen af Afrodite fra Melos bedre kendt som Venus fra Milo er udhugget i marmor og måler 203 cm i højden. Armene og soklen er gået tabt, men skulpturen viser antikens billede af den ideelle og guddommelige kvinde. Filosofen Platon havde på denne tid udviklet sine teorier om ideernes verden, der rummede alle perfekte former. Tingene på jorden herunder kunsten var kun en mangelfuld imitation af ideernes verden. Dog stræbte kunstnerne i tiden efter den ideelle figur med de helt rigtige proportioner, der personificerede mange af de dyder, som det græske samfund og dets gudeverden stod for.

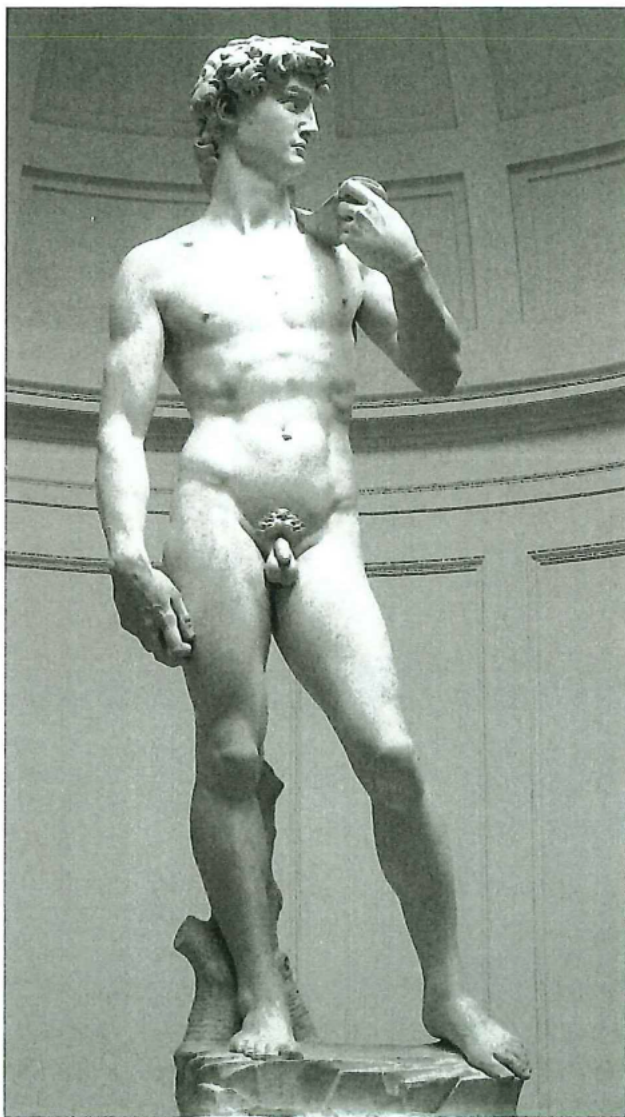
Venus var gudinde for kærlighed og skønhed, og hun repræsenterer med sine kvindelige former tidens kropsideal, samtidig med at hun på den anden side igennem sin myto-

Alexandros fra
Antiokia: Afrodite
fra Melos eller Venus
af Milo, marmor,
203 cm, ca. 100 f.kr,
Louvre, Paris

logiske karakter repræsenterer fornuft og forstandsmæssig ophøjethed. Krop og sjæl er altså forbundet, og den smukke krop bliver et sindbillede på hendes ædle og smukke sjæl. Skulpturen er generelt præget af en modsætning mellem det verdslige og det guddommelige: Hendes bryst er blottet, men samtidig er hendes underliv dækket af klædet, der løst hænger om hendes hofter. Det ser ud som om, hun er på vej fremad, men alligevel står hun stille. Hun virker nærværende, men hendes blik skuer alligevel mod det fjerne. Hun er både kvinde og gudinde.

Venus' positur er desuden præget af kontrapoststillingen, hvor vægten ligger på hendes højre strakte ben, mens det venstre er let bøjet. Hofterne, skuldrene og hovedet hælder mod højre, og man ser en omvendt s-figur ved at følge linjerne fra hendes venstre ben til hendes navle og op til hendes hoved. Venus fra Milo har igennem tiden inspireret mange kunstnere blandt andet Salvador Dali, og hun repræsenterer kunstnernes søgen efter at afbilde det perfekte og ideelle menneske, både kropsligt og sjæleligt.

Kunsthistoriker

Lise Gotfredsen om
menneskefiguren i antikken:

"Den menneskefigur, vi har vænnet os til at betragte som "den rigtige" i kunsten, blev til i løbet af to perioder: I den græske antik (ca. 600 f.v.t. - 400 f.v.t.) og senere i renæssancen (1300-1500). Begge hvilede på en overbevisning om menneskets høje status, idet det var skabt i gudernes billede og kunne stræbe efter at opnå harmoni mellem legeme og sjæl."

Lise Gotfredsen: Når ting bliver til kunst, Gads Forlag, 1999, s. 182

*Michelangelo: David,
marmor, ca. 505 cm
høj, 1501-1503,
Galleria dell'
Accademia, Firenze*

Renæssanceidealet og det universelle menneske

I renæssancen (ca. 1400-1630 e.kr.) skete der en genfødsel af antikkens sammen-smeltning af krop og sjæl, omend den fik et nyt udtryk. Imellem antikken og renæssancen havde middelalderens strenge kristne syn på kroppen og kunsten medført en adskillelse af krop og sjæl, hvor sjælen var ren og uskyldig, mens kroppen med dens lyster ledte mennesket i fordærv.

Renæssancekunstneren Michelangelo (1475-1564) var skulptør og maler og kom til at stå for genopdagelsen af den næsten realistiske skildring af menneskekroppen. I 1501 fik han til opgave at fuldføre en skulptur i marmor til katedralen i Firenze. En anden kunstner havde tidligere forsøgt at hugge i marmorblokken, men uden et heldigt resultat. Arbejdet blev overladt til Michelangelo, der på to år skabte sin skulptur af David.

Historien om David, der med sin slynge fælder kæmpen Goliath med et sten-kast, var et yndet mytologisk motiv blandt renæssancens kunstnere, og allerede på sin tid vakte Michelangelos skulptur opsigt. Skulpturen var den første i marmor i overmenneskelige dimensioner siden antikken, og formgivningen af den nøgne menneskekrop i glatpoleret marmor og Davids kontrapoststilling låner i høj grad fra antikkens skulpturer. Til forskel fra mange andre afbildninger af mytologien om David og Goliath, har Michelangelo dog valgt at gengive David som en muskuløs ung mand, der står skuende ud mod det fjerne med sin slynge kastet over den ene skulder, uden at den besejrede Goliath optræder. Davids positur virker umiddelbart afslappet og harmonisk, men den detaljerede gengivelse af muskulatur og blodårer vidner om, at David er klar til endnu en gang at kæmpe mod fjenden. Michelangelo har bevidst i formgivningen proportionelt forstørret Davids hænder og fødder, ligesom hovedet er proportionelt for stort. Derved virker David både kløgtig og eftertænksom, ligesom han virker handlekraftig og stærk i tråd med renæssanceidealet om universalmennesket, der blandt andet både skulle kunne dyrke sport, fægte, spille skak og recitere poesi.

Davidskulpturen blev kort efter sin færdiggørelse placeret foran rådhuset Palazzo Vecchio, indtil den i 1873 blev sat indendøre på Firenzes kunstakademi. Davidskulpturen er blevet sat i sammenhæng med bystyret i Firenze, der igennem 200 år var despotisk ledet af den magtfulde Medicifamilie. Bystaten Firenze var i renæssancen også flere gange i krig mod andre bystater som Milano og Rom, og David er derfor et symbol på en forsvarer af det retfærdige samfund, altid på vagt mod de nye farer der ligger ude i fremtiden.

Kunstneren

Giorgio Vasari om Michelangelos menneskefigurer:

"Denne sjældne mesters hensigt har udelukkende været at fremstille det menneskelige legeme i en fuldkommen harmonisk bygning og de mest forskelligartede stillinger i forbindelse med sjælens følelser, lidelser og glæder." Holger Reenberg og Torben Weirup: 500 års verdenskunst, Gyldendal, 2004, s. 34